

TÜRÜK

Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi

2013 Yıl:1, Sayı:1

Sayfa: 227-251

ISSN:2147-8872

ALTUN YARUK SUDUR ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR HAKKINDA AÇIKLAMALI BİR KAYNAKÇA DENEMESİ*

Erdem Uçar**

Özet

Altun Yaruk Sudur, Beş Balıklı Şınko Şeli Tutuñ tarafından Çince'den Uygurca'ya çevrilmiştir. Türk Budizmini anlama noktasında bize büyük katkı sağlayan Altun Yaruk, ihtiva ettiği Uygurca dil malzemesiyle de paha biçilmez bir hazine niteliğindedir. Uygurca çevirinin iki versiyonu vardır: St. Petersburg yazması ve Berlin versiyonu. St. Petersburg nüshası Altun Yaruk'un mevcut en sağlam ve tam yazması olarak kabul edilir. Bu en büyük nüsha St. Petersburg'dadır. Altun Yaruk'un Berlin versiyonu Almanya'da Berlin'deki koleksiyonda korunmaktadır. Altun Yaruk, Mahāyāna Budizmine ait bir sūtra kitabıdır. Eser, Budizmin temellerini, felsefesini, Buda'nın menkıbe ve vaazlarını içerir. Araştırmacıların, çalıştıkları konuyla ilgili bilginin nerede, hangi kaynakta bulunabileceğini bilmesi, araştırma sürecinin en önemli kısmıdır. Altun Yaruk üzerine, ülkemizde ve dünyada şimdiye kadar birçok kitap, makale ve bildiri yayımlanmıştır. Biz bu çalışmamızda, değişik bilimsel çalışmalarda yer almış olan kaynakları bir bibliyografyada toplamaya çalıştık. Bibliyografya denememiz, Altun Yaruk hakkında yapılan çalışmalar üzerinedir. Makalemizde, eser hakkında başlangıcından günümüze değin yapılan çalışmalar kısa açıklamalarla listelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Altun Yaruk, Uygurca, Budist Uygur Edebiyatı, Kaynakça.

ANALYSING ESSAY ON BIBLIOGRAPHY OF WORKS ABOUT ALTUN YARUQ SUDUR

Abstract

Altun Yaruq Sudur was translated from Chinese to Uighur by Şınko Şeli Tutuñ. Altun Yaruq contributes much to understanding of Turkic Buddhism and should be also evaluated as invaluable treasure of Uighur language. There are two versions of Altun Yaruq: St. Petersburg

* Makale, Georg August-Göttingen Üniversitesi, Seminar für Turkologie und Zentralasienkunde bölümündeki çalışmam için kazandığım "2219 Yurt Dışı Doktora Sonrası Araştırma Bursu" desteği ile hazırlanmıştır.

** Yrd. Doç. Dr., Gediz Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi, merdemu@gmail.com

manuscript and Berlin fragments. St. Petersburg manuscript is regarded as almost complete text. The biggest copy of them is protected in Asian Museum at Petersburg. Fragments in Berlin version are preserved in Berlin-Brandenburg Academy of Sciences Turfan collection in Germany. Golden Light is a sūtra book which belongs to Mahāyāna Budism. This text includes the essence and philosophy of Budism, as well as legends and sermons of Buda. In a research the most important thing is that researchers know where and in which source they can find the information relating the subject. There have been a number of paper and books about Altun Yaruq. In this study, it is tried to collect all the related works in a bibliography. Our bibliography essay is on the works that made about Altun Yaruq. Literature about Altun Yaruq, which is done from beginning till nowadays, will be listed and briefly analysed in our paper.

Key Words: Altun Yaruk, Uigur, Buddhist Uigur Literature, Bibliography.

GİRİŞ

Altun Yaruk Sudur'un aslı Sanskritçedir ve eser Budist edebiyatın meşhur Mahāyāna sūtralarından biridir.¹ Sūtranın ortaya çıkış tarihi ve ilk şekli kesin olarak belli değildir. Bulunan Sanskritçe fragmanlar, eserin yazıya geçiriliş zamanını V. yüzyıldan daha erken bir döneme götürmez. III. bölümdeki 'İtiraf-Günah Çıkarma' bölümü etrafından diğer bölümler gelişmiş olmalıdır. *Aç Pars* (Kaplan) hikâyesinin, *śūnyatā* (yokluk) tefsirinin, *pratītyasamutpāda*'nın (sebepler zinciri), kağıtlıkla ilgili siyasî fikirlerin, tıp ile ilgili bölümün ve *dhāranī* içeren birkaç 'esoteric' tartışmanın eklenmesiyle eser teşekkül etmiştir (Elverskog 1997: 65).

Altun Yaruk Sudur çevirisi, ünlü gezgin, bilim adamı ve Çinli rahip I-tsing'in [義淨 *Yijing*] (635–713) Sanskritçeden Çinceye yaptığı tercümeyle dayanmaktadır. Uygurca çeviride, Çince aslındaki gibi 10 kitap 31 bölüm bulunur, ancak Çince metinden farklı olarak *Süü* (Giriş) ve *Buyan Evirmek* bölümü de mevcuttur. AY'nin (Altun Yaruk) elimize ulaşan ketebe kayıtlarına (kolofon) göre, birkaç kısım hariç, metin Beş Balıklı *Şiņko Şeli Tutuņ* tarafından I-tsing'in Çince versiyonundan Uygurcaya çevrilmiştir. Eserin çevirmeni *Şiņko Şeli Tutuņ* hakkında, kendisinin On Uygur ülkesinden, şehrinin de Beş Balık'tan olduğu dışında bilgimiz yoktur. X. yüzyılda yaşamış olmalıdır. Budizme ve Çinceye tamamıyla vâkıf olduğu anlaşılmaktadır (Kaya 1994: 12). Kendisi VIII. yüzyıldan itibaren Dunhuang'da

¹ Altun Yaruk üzerine yapılan çalışmalar, daha önce üç çalışmada ele alınmıştır. Bkz. Ölmez 1991: 8–11, Kaya 1994: 38–43 ve Karahan 2013: 277–287. Ayrıca, Çin'de yapılan çalışmalar için bkz. Raschmann ve Samet 2006: 233–240. Çalışmamızda Simone–Christiane Raschmann ve Ablet Samet'ten alınan kaynaklar '*' ile gösterilmiştir. Makalenin sonunda kronolojik sıra ile bütün eserlerin tam künyesi verildiği için, eserin kısa açıklamasının dipnotunda eserin sadece yılını gösteren kısa künyesi verilmiştir. Ayrıca, temel çalışmalar kısaca tanıtılmış, diğerlerinin ise sadece sonda künyeleri belirtilmiştir.

yayılmaya başlayan, Xuan Zang'ın (玄奘) bir öğrencisi olan Kui Ji (窺基) tarafından kurulan *Vijñānavāda* [Yogācāra] okulunun öğrencisi olmuştur (Kasai 2008: 73).

Suvarnaprabhāsottama'nın Uygurcada iki versiyonu mevcuttur: Berlin versiyonu ve St. Petersburg nüshası. AY'nin Berlin koleksiyonu, Almanların XX. yüzyılın başında Doğu Türkistan'a yaptıkları muhtelif keşif gezilerinin (Expedition) sonucunda² ortaya çıkmıştır. Koleksiyonunun bir kısmı savaş nedeniyle kısa bir müddet Mainz'de saklanmış,³ ama daha sonra fragmanların hepsi Berlin Devlet Kütüphanesi Oryantal Bölümündeki Turfan Koleksiyonuna getirilmiştir. Berlin versiyonu, hiçbiri tam olmayan birçok fragman ve yazmadan ibarettir.

AY'nin St. Petersburg nüshası ise, bugün St. Petersburg'da Oryantal Araştırmalar Enstitüsünde, S I [= Serindia⁴] M/1 (1913 N° 1915) kayıt numarasında muhafaza edilmektedir (Vorob'eva-Desjatovskaja 1996: 380–381). AY'nin en tam nüshası olan bu metin, Sergey Efimoviç Malov (1880–1957) tarafından Çin'in Gansu vilâyetinin Su-cou şehri yakınlarındaki Wun-şi-go köyü civarındaki mağara şeklindeki tapınaklarda ele geçirilmiştir. Malov, bölgeye ilk gidişinde 235 sayfa, 27 Ekim 1910'daki ikinci gidişinde 132 sayfa ve 12 Aralık 1910'daki son gidişinde de 30 sayfa elde ederek AY'nin St. Petersburg nüshasını bir araya getirmeyi başarmıştır. Malov, AY'yi bulduğunu Vasiliy Vasil'eviç Radlov'a haber verince, Radlov bunu 'kıymetli buluş' olarak değerlendirmiş ve iki âlim daha sonra bulunan metni birlikte Uygur harflerine aktarmıştır (Radlov ve Malov 1913–1917).

AY'nin Berlin koleksiyonu hakkında ilk bilgi veren kişi Friedrich Wilhelm Karl Müller'dir. Müller, 1908'de AY'ye ait 26 satırlık geniş *pothī* biçiminde bazı fragmanlar tespit etmiş ve bunların bulunma yeri numaralarının (Fundsiglen) birbirini takip etmesine bakarak hepsinin bir yazmaya ait olabileceğini düşünmüştür. Müller, Berlin'deki yazmayı yayınlamayı planlamıştı, ama vefatı buna müsaade etmemiştir (Raschmann 1998: 295–304). Müller'in vefatından sonra bu nüsha, fotoğraflarıyla aynen yayınlanacaktı, ancak R–M'nin neşredilmesi bu yayının askıya alınmasına sebep olmuştur (Rahmeti: 1936: 1–2). Bugün, Berlin Bilimler Akademisinde Müller'in yayınlamayı düşündüğü AY'nin 'Berlin versiyonu', 3 dosyalık tereke halinde saklanmaktadır. Terekede 104 fragmanın fotoğrafı ve Müller'in el yazısıyla

² XX. yüzyılın başında Alman bilim adamları, Turfan bölgesine (Doğu Türkistan) yaptıkları 4 keşif gezisi (Expedition) neticesinde (T I, II, III, IV), 22 farklı dil ve 20 farklı yazı sistemine ait 40000 civarında elyazması ve tahta baskısı metni Almanya'ya getirir. Getirilen Oryantal koleksiyonun içinde çoğunluğunu Uygur harfli yazmaların oluşturduğu 8000 Eski Türkçe parça vardır. Oryantal koleksiyon, 1958'de kurulan Almanya'daki Oryantal Elyazmalarının Kataloglanması (Katalogisierung der Orientalischen Handschriften in Deutschland = KOHD) projesi kapsamında kayıt altına alınmış ve kayıtlar kataloglar halinde Almanya'daki Oryantal Yazmalar Serisi (Verzeichnis der orientalischen Handschriften in Deutschland = VOHD) başlığı altında Franz Steiner yayınevi tarafından yayınlanmıştır. Eski Türkçe Elyazmaları (Alttürkische Handschriften), serinin 13. sırasında yer alır ve seride şimdiye kadar toplam 21 cilt yayınlanmıştır.

³ Mainz'deki bütün fragmanların geçici kataloğu Şinasi Tekin tarafından hazırlanmıştır. Tekin'in daktilo halinde hazırladığı katalog Berlin Bilimler Akademisinde saklanmaktadır. Gerhard Ehlers'in hazırladığı katalog çalışması büyük oranda Tekin'in hazırladığı ön çalışmaya dayanmaktadır.

⁴ **Serindia**: *Seres* 'Çin' ve *India* 'Hint' kelimelerinin birleşmesinden meydana gelen ve bazen 'Doğu Türkistan' bazen de 'İpek Yolu' için kullanılan bir terimdir.

hazırlanmış yazıçevrimleri mevcuttur.⁵ Zaten Uigurica [I]'de yayınlanan metinler, Müller'in yayınlamayı düşündüğü edisyonun provalarıdır (Raschmann 1998: 297).

Reşit Rahmeti Arat, AY'nin 607–616 arasını ele alan çalışmasında, AY'nin bilinen 4 nüshasının olduğunu, bunlardan üçünün 'Berlin Prusya İlim Akademisinde' muhafaza edilen Turfan metinleri arasında bulunduğunu ve bunların eski devirlere ait olabileceğini ifade etmiştir. Arat, dördüncü nüsha olarak da St. Petersburg nüshasını göstermiştir (Rahmeti: 1936: 1).

Annemarie von Gabain'in terekesindeki el yazısı ile kaleme alınmış bir listede, AY'nin Berlin'de 12 tane farklı yazması olduğu belirtilmiştir. Gabain'in daktilo halinde hazırladığı liste bugün Berlin Bilimler Akademisinde saklanmaktadır (Raschmann 1998: 296–297). Gabain'in daktilo halinde hazırladığı liste daha sonra Şinasi Tekin tarafından da kullanılmıştır. Şinasi Tekin, Annemarie von Gabain'in Berlin Turfan koleksiyonunda AY'nin birbirinden farklı 8 tane yazmasını tespit ettiğini belirtmiştir. Ancak, bu yazmaların tam olmadığını, tespit edilen yazmaların yaklaşık 80 yaprak olduğunu ve yapısının da geniş *pothī* biçiminde ve koyu kahverengi olduğunu ifade etmiştir. Tekin, eserinde 145 tane fragmanı ve bunların R–M'deki yerlerini göstermiştir (Tekin 1971: 22–26).

Şinasi Tekin, 1959'da yayınladığı "Altun Yaruk'un Çincesinin Almancaya Tercümesi Dolayısıyla" başlıklı makalesinde, "Müller'in bu nüsha [B 1 Yazması] yanında, aynı yazmalar arasında irili ufaklı 7 nüshanın daha bulunduğu söylenmekte ise de, ben Mainz'da yaptığım son tasnifte şimdilik 2 nüsha bulabildim. (ikincisi küçük geniş *pothī*) İyice tetkik edilince ötekilerinin de ortaya çıkması muhtemeldir. Bu yazma nüshalar, Şingku Şeli Tutung devrinde veya ondan bir müddet sonra yazılmış olup Radlov–Malov baskısına göre çok eksiktir; bununla beraber nüshalar birbirini yer yer tamamlamaktadır" demektedir (Tekin 1959: 295).

AY'nin Mainz koleksiyonundaki fragmanları, ilk olarak, *Katalogisierung der orientalischen Handschriften in Deutschland* (KOHD) projesi kapsamında Gerhard Ehlers tarafından kataloglanmıştır (Ehlers 1987 [EhlersKat]).⁶ Katalog çalışmasında, AY'nin Berlin versiyonuna ait toplam 166 fragmanda, 1–37 arasındakiler geniş *pothī* (hochformatigen), 38–166 arasındakiler de uzun *pothī* (breitformatigen) olarak tanımlanmıştır. Ayrıca, geniş *pothī*

⁵ Friedrich Wilhelm Karl Müller, AY'ye ait fragmanları tespit ettiği zaman St. Petersburg nüshası henüz keşfedilmemişti. Diğer taraftan, Müller'in tespit ettiği B 1 yazmasının fotoğraflarını alması AY'nin Berlin versiyonu için büyük bir önem arz eder, zira savaş döneminde bazı fragmanların orijinali kaybolmuş ve daha sonra bu fragmanlarla ilgili çalışmalarda Müller'in fotoğraflarından yararlanılmıştır. Simone–Christiane Raschmann'ın hazırladığı katalogta * işareti ile gösterilen fragmanlar, fragmanın kaybolduğunu ve Müller'in terekesindeki fotoğrafın kullanıldığını göstermektedir.

⁶ Gerhard Ehlers, *Altürkische Handschriften*, Teil 2, Das Goldglanzsütra und der Şinasi Tekin ve Peter Zieme, Gerhard Ehlers'in katalogladığı fragman sayısını arttırmış ve bazı fragmanların tanımını da değiştirmiştir (Tekin 1988: 293-302; Zieme 1988: 458-460). Ceval Kaya, Ehlers, Tekin ve Zieme'nin tespitlerini de dikkate alarak Mainz'daki 188 fragmanın toplu listesini sunmuştur. Kaya, Berlin'de saklanan koleksiyondan toplam 182 fragmanı tespit edip fragmanların R–M'deki yerini göstermiştir (1994: 20–38).

olarak tavsif edilen 37 fragmanın 31⁷ tanesinin B 1 yazmasına, diğer 6 tanesinin de farklı yazmalara ait olduğu tespit edilmiştir (Ehlers 1987: 8).

Simone–Christiane Raschmann, 3 ciltlik çalışmasında, AY'nin Berlin versiyonundaki fragmanlarının tamamını kataloglamıştır. Raschmann, çalışmasında 1075 fragmanı tanımlayıp 841 yaprağı birleştirmiş ve AY'nin Berlin versiyonundaki bütün fragmanlarını kapsayacak toplu bir 'konkordanz' sunmuştur. Sonuç olarak, AY'nin Berlin versiyonunda birbirinden farklı 70'ten fazla yazma olduğunu tespit etmiştir (Raschmann 2000, 2002, 2005 [RaschmKat]). Bununla birlikte, fragmanların niteliğiyle de ilgili önemli tespitler yapılmıştır. Buna göre, AY'nin Berlin koleksiyonundaki 294 yaprak, uzun *pothī* biçimindedir ve bunların satır sayısı AY'nin ciltlerine göre epey farklılık göstermektedir. Geniş *pothī* biçiminde 161 yaprak her bir yüzünde yaklaşık 25–26 satır ihtiva eden B 1 yazmasına aittir. 11 yaprak her bir yüzünde yaklaşık 38–39 satır ihtiva eden B 37 yazmasına aittir. 477 yaprak geniş *pothī* biçimindedir ve bunlardan 57 yaprak her bir yüzünde 10 satır ihtiva eden B 3 yazmasına aittir. Ayrıca, 172 fragman I. Turfan Keşif Gezisinde⁸, 498 fragman II. Turfan Keşif Gezisinde⁹, 358 fragman da III. Turfan Keşif Gezisinde¹⁰ ele geçirilmiştir. 107 fragmanın nerede bulunduğu belli değildir.

Altun Yaruk hakkında son yüzyıllık zaman diliminde birçok araştırma yapılmıştır. Yapılan çalışmaları, kısaca şu şekilde özetlemek mümkündür:

Altun Yaruk hakkında ilk kez bilgi veren ve esere ait parçaları yayınlayan kişi Friedrich Wilhelm Karl Müller, Berlin Turfan yazmaları arasında AY'ye ait bazı fragmanlar bulmuş ve bunları Çince asılları ile yayınlamıştır (Müller 1908). Müller, AY'nin Çince aslından da faydalanarak eserin Uygurca adını '*al[tun] önglüg yruq yalrırlıg qopda kötrülmiş nom iligi atlg nom bitig*' ve Sanskritçe aslının da '*Suvarna–prabhāsa–uttama–sūtra–indra–rāja*' olarak göstermiştir. Müller, tespit ettiği geniş *pothī* biçimindeki B 1 yazmasına ait sekiz tane fragmanın üst satırda yazıçevrimini, alt satırda Almanca çevirisini vermek ve sağ tarafında da Çince karşılığını göstermek suretiyle yayınlamıştır. Yayımlanan fragmanlar şunlardır: T III 84, 84¹¹; T III T. V. 56¹²; T III M. 56,1¹³; T III M. 56, 13/B¹⁴; T III T. V. 56¹⁵; T III 56, 15¹⁶; T III 56, 8¹⁷; T III 56, 9.¹⁸

⁷ Peter Zieme, 36 ve 37 katalog numaralı fragmanların AY'ye ait olmadığını ispat etmiştir. O halde, Gerhard Ehlers'in tespit ettiği B 1 yazmasına ait fragman sayısı 28'dir, zira Ehlers, 28 numaralı fragmanı hem B 1 yazması içinde hem de belirsiz yazmalar içinde değerlendirmiştir.

⁸ I. Turfan Keşif Gezisi (1902–1903): Başkan: Prof. Albert Grünwedel; Katılanlar: Dr. G. Huth, Th. Bartus.

⁹ II. Turfan Keşif Gezisi (1904–1906): Başkan: Prof. Albert Grünwedel; Katılan: Th. Bartus.

¹⁰ III. Turfan Keşif Gezisi (1905–1907): Başkan: Prof. Albert Grünwedel; Katılanlar: Dr. Albert von Le Coq, H. Port, Th. Bartus.

¹¹ B 1 = Mainz 667 [≠ R–M 469/01–461/07] (EhlersKat. 23).

¹² B 1 = Mainz 73 (EhlersKat. 34).

¹³ B 1 = *U 9030 [≠ R–M 34d/01–52] (RaschmKat. 028).

¹⁴ B 1 = *U 9059 [≠ R–M 367/22–368/15] (RaschmKat. 378).

¹⁵ B 1 = U 578+[U 630] [≠ R–M 548/01–550/05] (RaschmKat. 525).

¹⁶ B 1 = *U 9097 [≠ R–M 516/14–518/23] (RaschmKat. 481).

¹⁷ B 1 = *U 9098 [≠ R–M 518/23–521/16] (RaschmKat. 483).

¹⁸ B 1 = *U 9099 [≠ R–M 521/17–524/10] (RaschmKat. 489).

Müller'den sonra, R–M'nin yayını gerçekleştirilir. Vasiliy Vasil'eviç Radlov¹⁹ ve Sergey Efimoviç Malov, St. Petersburg nüshasını Uygur harflerine aktarıp I. cildini Malov'a ait 'giriş' ve 'düzeltme' ile 1913'te, II. cildini 1914'te, III. cildini 1915'te ve IV. cildini 1917'de yayınlamışlardır. Böylece Altun Yaruk, Uygur harfleri ile Uyguristlerin istifadesine sunulmuştur. Tabii, orijinal yazma, Uygur harflerine aktarılırken bazı kısımlarda hatalar olmuş, bazı sayfaların yeri kaymış ve bazı harfler birbiriyle karıştırılmıştır (Kaya 1994: 39). Wilhelm Radloff, hayattayken AY'yi Almancaya çevirmeye başlamış, hatta 466. sayfaya kadar da gelmiş, ama çeviriyi tamamlayamamıştır. Malov, Wilhelm Radloff öldükten sonra, tamamlanan kısmı 1930'da yayınlamıştır (Radloff 1930).

AY'nin Uygur harflerine aktarılmasının ardından esere olan ilgi yavaş yavaş artmaya başlamış ve çalışmalar hızla birbirini takip etmiştir. Bu çalışmalardan ilki Willi Bang Kaup ve Annemarie von Gabain'e aittir. Bang ve Gabain, R–M'den 133/12–141/14 arasının yazıçevrimini yapıp ilgili kısmı açıklamalarla birlikte Almancaya çevirmiştir (Kaup ve Gabain 1930).

Friedrich Wilhelm Karl Müller, Soğdça metinler arasında Suvarnaprabhāsa'ya ait fragmanlar bulur ve bunları Türkçe ve Çince'deki paralelleri ile birlikte yayımlar. Reşit Rahmeti Arat da burada R–M 386/05–390/15 arasının yazıçevrimini yapıp ilgili kısmı Almancaya çevirmiştir (Müller 1934: 566–571).

Türkiye'de AY'ye ait ilk metin yayını Reşit Rahmeti Arat tarafından gerçekleştirilir. Arat, çalışmasında Aç Pars hikâyesinin geçtiği R–M'deki 607/08–616/10 arasındaki kısmın yazıçevrimini yapmıştır (Rahmeti 1936).

G[abdur] R[eşit] Rachmeti ve W[olfram] Eberhard, 'Yitiken Sudur' ile ilgili eserlerinde, Uygurca metinlerin tarihlendirme usûllerinden bahsederken AY'ye de değinmiş, AY'nin *Tai-ch'ing* hanedanı zamanında (1616–1911) yazıldığını gösteren, R–M'den 34/17–21, 343/21–344/24, 686/13–16 arasındaki kısmın yazıçevrimini yapıp ilgili kısmı Almancaya çevirmiştir (Rachmeti ve Eberhard 1937: 3–124).

Annemarie von Gabain, ilk baskısı 1941'de yayınlanan *Alttürkische Grammatik*'de, AY'ye ait bir ketebe kaydı (R–M 343/02–20) ile Aç Pars hikâyesi ile ilgili kısmın (R–M 607/08–627/19) yazıçevrimini yapmıştır (Gabain 1988: 236; 242–250).

Bu dönemde, AY ile ilgili önemli bir çalışma da Saadet Çağatay tarafından hazırlanır. Çağatay, bir 'Giriş' yazısı ile birlikte, R–M'den 1–24/24 ve 607/01–644/17 arasındaki kısmın yazıçevrimini yapıp metni Türkiye Türkçesine aktarmış, metnin dizinini hazırlayıp metne dair dikkate değer 'açıklamalar' yapmıştır (Çağatay 1945). Saadet Çağatay'ın yayınladığı kısımları, Sergey Efimoviç Malov tekrar yayımlar. Malov, R–M 4/05–17/16 ve 607/06–627/21 arasındaki kısmı Uygur harflerine aktarmış, ilgili kısmın yazıçevrimini yaparak metni Rusçaya çevirip metnin dilbilgisel dizinini sunmuştur (Malov 1951: 139–199).

¹⁹ Alman kökenli Rus Türkologun adı Rusça eserlerinde Vasiliy Vasil'eviç Radlov, Almanca eserlerinde Friedrich Wilhelm Radloff olarak geçmektedir.

Şinasi Tekin, Altun Yaruk'un Çincesini Almancaya çeviren Johannes Nobel'in eseri için yazdığı tanıtımda, Çinli çevirmen I-tsing'ten ve Uygur çevirmen *Singku Seli Tutung*'tan kısaca bahsettikten sonra, Suvarnaprabhāsa'nın diğer dillerdeki çevirilerine değinmiştir. Ayrıca, AY'nin nüshaları üzerinde kısaca durmuş, AY'deki bölüm başlıklarını sıralayıp eseri Çince aslı ile mukayese ettikten sonra, eserin 'giriş' ile 'sonsöz' kısımlarından bahsetmiştir (Tekin 1959). Tekin, bu tanıtma yazısının hemen ardından Mahāyāna Budizmindeki *üç etöz (trikāya)* öğretisi ile ilgili olan, R-M'deki 40/14-22, 41/01-11, 43/18-23, 45/01-23 ve 47/01-12 arasındaki kısımların yazıçevrimini yapmış, kısaca *trikāya* öğretisi üzerine durarak metindeki Uygurca Budist terminolojiyi Sanskritçe karşılıkları ile dizinlemiştir (Tekin 1961a). Aynı yıl, Tekin, Uygurlardaki 'boşluk' (*yok kurug* = Skr. *śūnyatā*) ve 'mutlak hakikat' (*ertükteg* = Skr. *bhūtataṭha*) kavramlarını incelediği makalesinde, bu kavramların geçtiği R-M'den 364/02-17, 364/17-24, 365/01-02, 365/06-15, 366/19-22, 368/01-08, 373/20-25 arasındaki kısımların yazıçevrimini yapıp bunları Türkiye Türkçesine aktarmış ve 374 ile 384. sayfalardan bazı kısımların da 'meâlen tercümesini' sunmuştur (Tekin 1961b).

Şinasi Tekin, daha önce Willi Bang Kaup ve Annamarie von Gabain'in 1930'da yayınladıkları T III M 197²⁰ ve T III M 195²¹ numaralı tahta baskı fragmanları tekrar yayınlayıp metni kısa açıklamalarla Almancaya çevirmiştir (Tekin 1962). Daha sonra, aynı fragmanı Reşit Rahmeti Arat, 'Eski Türk Şiiri' (1965: 180-183) ve Peter Zieme de 'Buddhistische Stabreimdichtungen der Uiguren' başlıklı eserlerinde yayınlamıştır (1985: 96-97, 98-100).

Şinasi Tekin, bu arada Uygurlardaki 'sekiz türlü şuur' (1963a) ve 'sevap tevcihi' (1963b) konularını ele aldığı makalelerinde AY'den kısmen de olsa faydalanmıştır. Tekin, AY'ye sonradan eklenen '*Buyan Evirmek*' bölümüne ait 678/01-686/21 arasındaki kısmın yazıçevrimini yapıp metnin 'tercüme denemesi'ni sunmuş ve dipnotta da metne ait açıklamalar yapmıştır (1966). Tekin, AY ile ilgili en önemli eserinde ise, R-M'nin IX. ve X. bölümlerini (362/17-398/18) yayınladı (Tekin 1971). Tekin'in eseri aslında Annemarie von Gabain'in danışmanlığında 1958'de savunduğu doktora tezine dayanmaktadır. Tez, savunulmasından 13 sene sonra yayımlanabilmiştir. Tezin yayınına Klaus Röhrborn ve Peter Schulz da katılmıştır. Röhrborn ve Schulz, Tekin'in çalışmasında bazı düzeltmeler ve eklemeler yapmıştır. Yazıçevrim yapılırken Berlin versiyonundaki bazı fragmanlar da kullanılmış ve fragmanlara dayanarak R-M'deki hatalar düzeltilmiştir. Tekin'in mukayesede kullandığı Berlin versiyonundaki fragmanlar şunlardır: B I, T III 56-67²²; B II, T III TV 56-7²³; B III, T III M 56-13²⁴; B IV, T III TV 56-8²⁵; B V, T III 56-66²⁶.

²⁰Mainz 654 [≠ R-M 136/20-138/20] (RaschmKat. 696).

²¹Mainz 816 [≠ R-M 135/15-136/11] (RaschmKat. 693).

²²B I = U 587 [≠ R-M 362/21-364/06] (RaschmKat. 375).

²³B I = U 585 [≠ R-M 365/23-367/04] (RaschmKat. 377).

²⁴B I = *U 9059 [≠ R-M 367/04-368/15] (RaschmKat. 378).

²⁵B I = U 588 [≠ R-M 370/12-371/22] (RaschmKat. 382).

²⁶B I = U 586 [≠ R-M 381/20-383/14] (RaschmKat. 389).

Peter Zieme, R–M'deki 692/12–694/17 arasındaki kısmın T III M 192²⁷ numaralı fragmanla karşılaştırarak yazıçevrimini yapıp metni açıklamalarla Almancaya çevirmiştir (1976a). Zieme, aynı yıl 'Singqu Sâli Tutung' ve eserleri üzerinde durmuş, onun şimdiye kadar bilinmeyen bir eserine ait (Sahasrâksa–sahasrabâhv–avalokiteśvarabodhisattva–dhāranyrddhi–mantra–sūtra) ketebe kaydını gösteren T I D 523²⁸ (U 2330) numaralı fragmanın yazıçevrimini yaparak metni Almancaya çevirmiştir (1976b). Zieme, bir yıl sonra AY'nin 'Giriş' kısmına ait, T I 164²⁹ ve T I D 129³⁰ numaralı iki fragmanın yazıçevrimini R–M'deki paraleli ile kıyaslayarak yayınlamıştır (1977).

Dieter Maue ve Klaus Röhrborn, R–M'de 30/10–34/16 arasında yer alan 'Caityastotra' kısmının yazıçevrimini yaparak Almancaya çevirmiş, metni Tibetçe paraleli ile kıyaslayarak Uygurca metin üzerine açıklamalar sunmuştur (1979).

Simone [Christiane] Raschmann, 1981'de AY'nin 'tıpla' ilgili XXIV. ve XXV. bölümlerini mezuniyet tezi olarak hazırlamıştır (1988).

Kōgi Kudara ve Klaus Röhrborn, St. Petersburg nüshasının III. kitabına ait kaybolan 132a/01–132b/23 ve 552a/01–552b/23 numaralı yapraklarını, Stockholm Etnografya Müzesinde [No: 43.5.1.(1), 43.5.1.(2)] bulur. Yayıncılar, yaprakların yazıçevrimini yapıp yaprakları Berlin versiyonundaki paralelleri ile kıyaslamış, metni Almancaya çevirip açıklamalarla birlikte metinlerin asıllarını yayınlamıştır (1982). Mukayesede kullanılan Berlin versiyonundaki fragmanlar şunlardır: 1010/33³¹; 1010/80³²; Mainz 746.³³ Ayrıca, Kudara ve Röhrborn, St. Petersburg yazmasından kopan Stockholm'daki yaprakları inceleyerek, o güne değin 'tahta baskı' olarak bilinen St. Petersburg yazmasının tahta baskı usulle hazırlanmadığını ortaya koymuştur.

James Hamilton, Uygur çevirmen *Şiḡko Şeli Tutung*'un adı üzerinde durmuştur (1984).

Abduqeyim Hoca, Tursun Ayup ve İsrabil Yüsüp, 'Eski Uygur Yazma Yادigârlarından Seçmeler' isimli eserde, AY'nin X. kitap, 26. bölümünün (R–M 606a/01–644/17) yazıçevrimini yapıp metni Yeni Uygurcaya aktarmıştır (1984: 152–179). Dildar Memtimin ve Kahar Barat, AY'nin I. kitabının (R–M 1–24) yazıçevrimini yapıp metni kısa açıklamalarla Yeni Uygurcaya aktarmıştır (1984).

Peter Zieme, 'Eski Türk Şiiri' ile ilgili eserinde AY'nin III. kitabı, V. bölüme ait manzumeleri Berlin versiyonundaki fragmanlara dayanarak yayınlamıştır. Zieme'nin yazıçevrimini yapıp Almancaya çevirdiği ve yaprak halinde birleştirdiği fragmanlar şunlardır: U 6630 [RaschmKat. 680], T I μ (U 4102+U 4106+U 4018d+U 4107) [RaschmKat. 681], T

²⁷ B 3 = U 3285 [≠ R–M ?–692/11] (RaschmKat. 055).

²⁸ U 2330 [T I D 523]+U 2511 [T II 648].

²⁹ B 15 = Mainz 123 [≠ R–M 7/16–9/12] (EhlersKat. 1).

³⁰ B 11 = U 998+[U 748] [≠ R–M 14/15–16/20] (RaschmKat. 014).

³¹ B 1 = U 607 [≠ R–M 522/06–552a/07–17] (RaschmKat. 530).

³² B 1 = U 654 [≠ R–M 132b/02–17] (RaschmKat. 140).

³³ B 1 = Mainz 746 [≠ R–M 553/01–554/13] (EhlersKat. 27).

III M 117³⁴ (Ch/U 7499), U 6652 [RaschmKat. 683], T III M 200e (Mainz 66) [RaschmKat. 684], U 6653a,b [RaschmKat. 689], U 6653c,d,e (≠ R–M 134/21–135/06) [RaschmKat. 690], U 6654 (≠ R–M 135/07–14) [RaschmKat. 691], U 6655 (≠ R–M 135/15–136/03) [RaschmKat. 692], T III M 197 (Mainz 654) [≠ R–M 135/15–136/11], U 6656 (≠ R–M 136/04–18) [RaschmKat. 694], U 6663 (≠ R–M 136/18–137/01) [RaschmKat. 695], T III M 195 (Mainz 816) [≠ R–M 136/20–138/18], U 6657 [RaschmKat. 701], U 6658a–d [RaschmKat. 702], U 6659 (≠ R–M 141/06–19) [RaschmKat. 703], U 6660 (≠ R–M 144/07–17) [RaschmKat. 704], U 6661 (≠ R–M 146/03–17) [RaschmKat. 705], U 6662 [RaschmKat. 706]. Zieme, ayrıca aynı eserde V. bölümün ketebe kayıtlarına ait fragmanları yayınladı. Fragmanlar şunlardır: U 4757 (T M 12) [RaschmKat. 707], U 4340 [RaschmKat. 708], U 4352 [RaschmKat. 709], U 4446 [RaschmKat. 710], U 4450a,b [RaschmKat. 711], U 4730 [RaschmKat. 712] (1985: 179–180).

Klaus Röhrborn, Budizmdeki ‘*Śūnyavāda*’ ve ‘*Vijñānavāda*’ konularını ele aldığı makalesinde AY’nin III. bölümüne ait 65/19–67/17 ve 70/13–71/02 arasındaki kısmının yazıçevrimini yapıp Almancaya çevirmiş, metni I–tsing’in Çince versiyonu ile kıyasladıktan sonra yine mukayese amacıyla ilgili kısmın Moğolca versiyonunun Almanca çevirisini sunmuştur (1985a). Röhrborn, ilk kez bu makalesinde Uygurcada AY’nin ikinci bir çevirisinin daha olabileceğini ileri sürmüştür. Daha sonra, aynı görüşünü diğer bir makalesinde de tekrarlamıştır (1985b).

Shimin Geng, VI. kitap, 12. bölümün (R–M 404a/01–458/15) yazıçevrimini yapıp kısa açıklamalarla metni Çinceye çevirmiştir (1986).

Dieter Maue ve Osman [Fikri] Sertkaya, R–M’deki ‘ilaç’ ve ‘büyü’ ile ilgili 475/01–476/24 arasındaki kısmın harfçevrimini/yazıçevrimini yapıp metni Berlin versiyonundaki fragmanlarla mukayese ederek yayınlamıştır (Maue ve Sertkaya 1986). Mukayesede kullanılan fragmanlar şunlardır: Mainz 144 (T II 851/VII₂₇) [≠ R–M 475/15–476/08], U 3244³⁵ (T III M 131) [≠ R–M 475/15–476/10], U 3148 (T III [M] 118) [≠ R–M 475/10–477/09]. Makalenin ikinci serisinde metindeki ilaç adları, Çince karşılıkları ile listelenmiş ve ilaç adlarının Uygurca–Almanca sözlüğü verilmiştir (Maue ve Sertkaya 1991).

Talat Tekin, ‘İslâm Öncesi Türk Şiiri’ başlıklı makalesinde, daha önce Annemarie von Gabain’in yazıçevrimini verdiği R–M 607/08–627/19 arasındaki kısma ait manzumeleri kullanıp bunları Türkiye Türkçesine aktarmıştır (Tekin 1986).

Klaus Röhrborn, ‘Eski Türkçedeki Çin Budist terminolojisi’ ele aldığı makalesinde VI. bölüme ait R–M 218/02–219/02 arasındaki kısmın yazıçevrimini yaparak metni Almancaya çevirir (Röhrborn 1986).

Şinasi Tekin, XX. bölümün (R–M 546/06–568/18) harfçevrimini Berlin versiyonundaki fragmanlarla mukayese ederek yayınladı (Tekin 1987). Tekin’in mukayesede kullandığı ve

³⁴Ch/U 7499 [+Ch/U 7410] (RaschmKat. 682)

³⁵Doğru kayıt numarası *U 9096’dır. (RaschmKat. 449)

resimlerini yayınladığı Berlin versiyonundaki fragmanlar şunlardır: B I (27), T III 56–3³⁶; Mainz 534 (= B II) [EhlersKat. 139]; B II, T III T. V. 56,2³⁷; B III, T III T. V. 56³⁸; B IV, T III 84, 53³⁹; B V⁴⁰; B VI, T III 56, 1⁴¹; B VII, T III 56–17⁴²; B VIII, T III 56, 15⁴³; Mainz 469⁴⁴ (= B VIII–IX); Mainz 259⁴⁵ (= B VIII–IX); B IX, T III 56, 17⁴⁶; B X, T III 56, 18⁴⁷; B XI, T III 56, 19⁴⁸; B XII, T III 56, 20.⁴⁹

Roger Finch, R–M'nin XXX. bölümüne ait 657/18–661/12 arasındaki kısmın harfçevrimini yapıp metni açıklamalarla İngilizceye çevirmiştir (Finch 1988).

L[ilia] Yu[supcanova] Tuguşeva, AY'nin St. Petersburg'da saklanan nüshasının özellikleri hakkında bilgiler vermiştir (Tuguşeva 1988: 364–365).⁵⁰

Zhang Tieshan, IV. Kitap, 6. bölüm [R–M 201/04–343/01] (1988), V. Kitap, 7. bölüm [R–M 345/04–355/04] (1990), V. Kitap, 8. bölüm (R–M 355/04–362/17) (1995a) ve VII. Kitap, 14. bölüm [R–M 465/04–473/09] (1995b) ile ilgili peşi sıra dört makale yayınladı.

Gerhard Ehlers, AY'nin Berlin Prusya Bilimler Akademisinde saklanan fragmanlarının katalogunu *Katalogisierung der orientalischen Handschriften in Deutschland* (KOHD) projesi kapsamında yayınladı (Ehlers 1987 [EhlersKat]). Şinasi Tekin, Gerhard Ehlers'in katalog çalışmasını tanıttığı yazısında, katalogdaki 172 (Mainz 469+[U 2911] [≠ R–M 558/12–559/09]) [RaschmKat. 537], 176 (Mainz 500+[U 3176] [≠ R–M 211/09–212/01]) [RaschmKat. 210] ve 183 (Mainz 602+[U 2874] [≠ R–M 672/11–673/04]) [RaschmKat. 671] numaralı fragmanların R–M'deki yerlerini tespit edip katalogda geçmeyen Mainz 392⁵¹ kayıt numaralı fragmanın AY'ye ait olduğunu göstermiştir. Ayrıca, katalogdaki Mainz 392, Mainz 500⁵² ve Mainz 602⁵³ kayıt numaralı fragmanların da resimlerini yayınlamıştır (1988). Gerhard Ehlers'in eserine diğer bir tanıtma da Peter Zieme tarafından yapılır (1988). Zieme, Gerhard Ehlers'in katalogundaki 167 (Mainz 135 [≠ R–M 527/15–528/06]), 169 (B 5= Mainz 276+[Mainz 561] [≠ R–M 23/22–24/15]) [RaschmKat. 016], 170 (Mainz 437 [≠ R–M 513/19–514/14]), 172 (Mainz 469+[U 2911] [≠ R–M 558/12–559/09]) [RaschmKat. 537],

³⁶ B 1 = [U 584]+*U 9161 [≠ R–M 544/23–546/23] (RaschmKat. 512).

³⁷ B 1 = U 590+[U 591] (RaschmKat. 519).

³⁸ B 1 = U 578+[U 630] (RaschmKat. 525).

³⁹ B 1 = U 640 [≠ R–M 550/06–551/14] (RaschmKat. 528).

⁴⁰ B 1 = U 607 [≠ R–M 552/06–552a/07–17] (RaschmKat. 530).

⁴¹ B 1 = Mainz 746 [≠ R–M 553/01–554/13] (EhlersKat. 27).

⁴² B 1 = [*U 9162]+Mainz 28b+[*U 9163] [≠ R–M 554/13–556/20] (RaschmKat. 534).

⁴³ B 1 = *U 9164 [≠ R–M 556/20–559/05] (RaschmKat. 536).

⁴⁴ Mainz 469+[U 2911] [≠ R–M 558/12–559/09] (RaschmKat. 537).

⁴⁵ Mainz 259 [≠ R–M 559/10–560/07] (EhlersKat. 141)

⁴⁶ B 1 = *U 9165 [≠ R–M 559/05–561/10] (RaschmKat. 539).

⁴⁷ B 1 = *U 9166 [≠ R–M 561/10–563/10] (RaschmKat. 543).

⁴⁸ B 1 = Mainz 761 [≠ R–M 563/10–565/16] (EhlersKat. 28).

⁴⁹ B 1 = *U 9167 [≠ R–M 565/17–567/14] (RaschmKat. 548).

⁵⁰ Kendisinin St. Petersburg nüshasını faksimile halinde yayına hazırladığı bilgisi uzun zamandır Uyguristler arasında söylenti şeklinde dolaşmaktadır, ancak henüz yayın gerçekleşmiş değildir. St. Petersburg nüshasının faksimile halinde neşri AY hakkında yapılacak çalışmaları oldukça kolaylaştıracaktır.

⁵¹ B 29 = Mainz 392+[U 896] [≠ R–M 187/13–188/07] (RaschmKat. 188)

⁵² Mainz 500+[U 3176] [≠ R–M 211/09–212/01] (RaschmKat. 210)

⁵³ Mainz 602+[U 2874] [≠ R–M 672/11–673/04] (RaschmKat. 671)

174 (Mainz 489 [≠ R–M 41/22–42/19]) [EhlersKat. 174], 175 (Mainz 493 [≠ R–M 182/12–183/06]) [EhlersKat. 175], 176 (Mainz 500+[U 3176] [≠ R–M 211/09–212/01]) [RaschmKat. 210], 177 (Mainz 513 [≠ R–M 240/06–21]) [EhlersKat. 177], 178 (Mainz 530 [≠ R–M 308/21–309/12]) [EhlersKat. 178], 179 (Mainz 544+[U 801] [≠ R–M 646/07–23]) [RaschmKat. 537], 180 (Mainz 545+[Mainz 501]) [EhlersKat. 180] ve 183 (Mainz 602+[U 2874] [≠ R–M 672/11–673/04]) [RaschmKat. 671] numaralı fragmanları tanımlamayı başarmıştır. Bunun dışında, katalogta geçmeyen 20 fragman daha tanımlanmıştır. Bu fragmanlar şunlardır: B 7 = Mainz 362 (RaschmKat. 046); B 32 = Mainz 522 [≠ R–M 76/21–77/11] (RaschmKat. 096); B 20 = Mainz 585 [Paralel metin U 599 (RaschmKat. 097)] (RaschmKat. 098); B 20 = Mainz 529a (RaschmKat. 099); B 22 = Mainz 520 [≠ R–M 94/22–95/18] (RaschmKat. 108); B 1 = U 590+[U 591] [≠ R–M 113/09–114/08] (RaschmKat. 519); B 22 = Mainz 593 [≠ R–M 122/20–123/13] (RaschmKat. 129); B 27 = Mainz 550+ Mainz 557 (RaschmKat. 134); B 29 = Mainz 551+[U 2761+U 893] [≠ R–M 132/03–132/21] (RaschmKat. 139); B 29 = Mainz 578 [≠ R–M 168/02–17] (RaschmKat. 178); B 29 = Mainz 392+[U 896] [≠ R–M 187/13–188/07] (RaschmKat. 188); Mainz 53 [≠ R–M 258/18–260/06] (RaschmKat. 265); B 3 = Mainz 416a [≠ R–M 313/08–315/07] (RaschmKat. 315); Mainz 21+[U 1586] [≠ R–M 371/03–372/12] (RaschmKat. 383); B 3 = Mainz 792+[U 3211a] [≠ R–M 478/24–480/19] (RaschmKat. 452); Mainz 604+[U 906] [≠ R–M 493/14–494/09] (RaschmKat. 465); Mainz 664 [≠ R–M 521/15–524/05] (RaschmKat. 488); B 3 = Mainz 416b+[U 3251] [≠ R–M 545/18–546/09] (RaschmKat. 515); Mainz 846 [≠ R–M 562/06–564/02] (RaschmKat. 545). Ayrıca, Zieme, Gerhard Ehlers’in katalogundaki 36 (Mainz 19), 37 (Mainz 61), 168 (Mainz 143), 173 (Mainz 488), 181 (Mainz 548) ve 182 (Mainz 587) numaralı fragmanların AY’ye ait olmadığını ispat etmiştir.

Peter Zieme, AY’nin Önsözüne ait, 18 Nisan 1022 tarihli [B 14 ? =] T II Y 37 b [RaschmKat. *001] numaralı fragmanın yazıçevrimini yapıp metni açıklamalarla Almacaya çevirmiştir (1989). Gerhard Ehlers de AY’nin Önsözüne ait, Berlin versiyonundaki Mainz 786⁵⁴ (T III 56,11) numaralı fragmanın yazıçevrimini yapıp metni açıklamalarla birlikte Almacaya çevirmiştir (1990).

Masami Hamada, R–M’deki 34/17–21 arasında yer alan ketebe kaydının yazıçevrimini yapmış ve metni Fransızcaya çevirip ketebe kaydında geçen şahıs adları üzerinde durmuştur (1990).

Peter Zieme, ‘Eski Türk Şiiri’ hakkındaki diğer eserinde AY’deki şiirler üzerinde durmuştur. (1991)

Shimin Geng, IX. kitap, 25. bölümün (R–M 598/06–606/16) yazıçevrimini yapıp kısa açıklamalarla birlikte metni Çinceye çevirmiştir (1993).

Roger Finch, AY’nin XVI. ve XVII. bölümlerine ait R–M 512/16–527/10 arasındaki kısmı yayınladı. Finch, makalesinde ilgili kısmın Berlin versiyonundaki paraleline ait

⁵⁴B 1 = Mainz 786 (RaschmKat. 004)

fragmanlarının harfçevrimini yapmış ve metni açıklamalarla İngilizceye çevirmiştir (1993). Finch'in harfçevrimini yaptığı fragmanlar şunlardır: T III, 56,6⁵⁵; T III, 56,15⁵⁶; T III, 56,9⁵⁷ [T III 56,8]; T III, 56,20⁵⁸ [T III 56,10]; T III, 56,11.⁵⁹

Mehmet Ölmez, AY'nin III. kitabının, yani 5. bölümün (R–M 131/01–199/20) yazıçevrimini yapmış, metni Türkiye Türkçesine aktarıp metne dair açıklamalar yaparak metnin dizinini hazırlamıştır (1991). Ceval Kaya, R–M'nin tamamını Latin harflerine aktarmış, metni 'kısmen' Berlin versiyonundaki fragmanlarla mukayese ederek metnin ayrıntılı dizinini hazırlamıştır (1994). Margarita Iosifovna Vorob'eva–Desjatovskaja, Malov'un koleksiyonundaki yeni yazmalardan bahsettiği makalesinde, AY'nin St. Petersburg nüshasına da kısaca değinmiştir (1996).

Erkin Awqaliy, VII. Kitap, 13. bölümün (R–M 459/02–465/04) yazıçevrimini yapıp metni kısa açıklamalarla Çinceye çevirmiştir (1996).

Peter Zieme, Berlin Turfan Text serisinin XVIII. cildinde AY'nin 'Süü' kısmını ve I. kitabını yayınlamıştır (1996). Zieme, 'Süü' kısmının ve I. kitabın içeriğinden kısaca bahsettikten sonra, bu kısımlara ait Berlin versiyonundan tespit ettiği 19 farklı yazma ve 1 tahta baskı fragmanın listesini vermiştir. Metin yayını kısmında, ilk önce, tespit edilen fragmanların harfçevrimi yazma sırasına göre yapılmıştır. Zieme, aynı yıl, AY'nin XX. bölümü ile ilgili bir şerhe ait fragman olan Ch/U 6025 v (T II Y 46) [RaschmKat. 715] numaralı fragmanın harfçevrimini ve yazıçevrimini yaparak metni açıklamalarla Almancaya çevirmiştir (1996).

Simone–Christiane Raschmann, II. kitabın 4. bölümüne ait bir yüzü Çince olan, AY'nin bir şerhine ait Ch/U 6069 v [RaschmKat. 713] numaralı fragmanın arka yüzünün harfçevrimini ve yazıçevrimini yaparak metni Almancaya çevirmiş ve fragmanın resmini yayınlamıştır (1997).

Johan Elverskog, AY (*Suvarnaprabhāsasottama*) hakkında kısaca bilgi verdikten sonra, eserin versiyonlarından bahsetmiş, 'signatures' ve 'editions' başlıkları altında AY'nin metin yayınlarının listesini sunmuştur (1997).

Bu arada, AY'nin çevirmeni Şingko Şeli Tutung'un üslubu ve çeviri tekniği hakkında Mehmet Ölmez (1998) ve Klaus Röhrborn (1998) tarafından iki makale yayınlanmıştır.

Simone–Christiane Raschmann, Friedrich Wilhelm Karl Müller'in Berlin'de saklanan Altın Yaruk terekkesinden bahsettiği makalesinde, Müller'in yayınlamayı planladığı terekedeki T III M 56,12 [B 1 = *U 9038] numaralı fragmanın yazıçevrimini vermiş, metni dipnotta yer alan açıklamalarla Almancaya çevirmiştir. Ayrıca, savaş sırasında kaybolan fragman ile Müller'in kendi el yazısıyla yaptığı yazıçevrimin resmini yayınlamıştır (1998).

⁵⁵ B 1 = U 616+[U 673+U 609] [≠ R–M 513/17–516/13] (RaschmKat. 478).

⁵⁶ B 1 = *U 9097 [≠ R–M 516/14–518/22] (RaschmKat. 481).

⁵⁷ B 1 = *U 9098 [≠ R–M 518/23–521/16] Doğru kayıt numarası T III 56,8'dir. (RaschmKat. 483)

⁵⁸ B 1 = *U 9100 [≠ R–M 524/10–527/02] Doğru kayıt numarası T III 56,10'dur. (RaschmKat. 492)

⁵⁹ B 1 = *U 9101 [≠ R–M 527/02–529/09] (RaschmKat. 494).

Tursun Ayup, X. kitap, 26. bölümün (R–M 606a/01–644/17) yazıçevrimini yapıp kısa açıklamalar yaparak metnin sözlüğünü sunmuştur (1998: 160–181). Erkin Awqaliy, X. kitap, 30. bölümün (R–M 657/18–661/12) yazıçevrimini yapıp metni kısa açıklamalarla Çinceye çevirmiştir (1999).

Jens Wilkens, AY'nin II. kitap, III. bölümünü (R–M 35/01–92/03) Berlin versiyonundaki fragmanlarla birlikte yayınlamıştır (2001). Klaus Röhrborn'un ifadesiyle 'günümüze değin yayınlanan en sağlam Eski Türkçe metin yayınında' (2005: 260) Wilkens, eserinin 'Giriş' kısmında Budizmdeki *trikāya* öğretisi üzerinde durmuş ve Altun Yaruk'un metin sorunlarına değinmiştir.

Tursun Eyup, R–M metninin tamamının yazıçevrimini yapıp metni Yeni Uygurcaya aktarmış, 'İzahat' başlığı altında metindeki bazı ifadeleri açıklayıp metnin sözlüğünü sunmuştur (2001). İsrail Yüsüp ve Ablim Qeyum, VIII. kitap, 16. bölümün (R–M 512/16–518/05) yazıçevrimini yapıp kısa açıklamalarla metnin çevirisini vermiştir (2001). Yüsüp ve Qeyum, aynı yıl, aynı usülle, VIII. kitap, 15. bölümü (R–M 499/01–512/15) yayınlamıştır (2001).

Ethem Rahimoviç Tenişev, Rusça orijinali 1970 yılında yayınlanan, 2002 yılında Türkçeye çevrilen makalesinde Kutadgu Bilig ve Altun Yaruk'un dil özelliklerini kısaca karşılaştırmıştır (2002).

Simone–Christiane Raschmann AY'nin Berlin versiyonundaki bütün fragmanların kataloglanmasını tamamlamıştır. Raschmann, katalog çalışmasının ilk cildinde AY'nin önsöz ve I.–III. kitaplarına ait 231 fragmanı 197 madde başlığı altında tanımlamıştır (2000). Raschmann, çalışmasının ikinci cildinde IV. ve V. kitaplara ait fragmanların katalogunu hazırlamıştır. Katalogda toplam 329 fragman tanımlanmıştır (2002). Katalogun son cildinde, VI.–VII.–VIII.–IX. ve X. kitaplarla ketebe kayıtlarına, V. bölümün (III. kitap) şiirlerine ait fragmanlar tanımlanmış ve kataloglanmıştır (2005).

Simone–Christiane Raschmann, 'VIII. bölümdeki Buddha adları' üzerinde durduğu makalesinde, R–M'nin 357/01–359/08 arasındaki kısmının ve Berlin versiyonundaki paraleli U 3241+U 3215⁶⁰ numaralı fragmanın yazıçevrimini yapıp metnin Çince aslına da müracaat ederek AY'nin VIII. bölümünde geçen Buddha adları üzerinde durmuştur (2003).

Simone–Christiane Raschmann ve Ablet Samet, Altun Yaruk üzerine Yeni Uygurcada ve Çince'deki çalışmalardan seçme bir kaynakça hazırlamıştır (2006).

Yukiyo Kasai, 'Budist Uygur Ketebe Kayıtları' ile ilgili eserinde, AY'nin muhtelif bölümlerine ait 25 ketebe kaydının yazıçevrimini yapıp metinleri açıklamalarla birlikte Almancaya çevirmiştir (2008: 72–115).

2003–2011 yılları arasında Marmara Üniversitesinde AY'nin Berlin fragmanları üzerine Ceval Kaya'nın danışmanlığında 11 tane yüksek lisans tezi hazırlanır. Mehmet Ölmez'in

⁶⁰ B 3 = U 3241+U 3215 [≠ R–M 358/05–359/23] (RaschmKat. 369–370).

danışmanlığında doktora tezini hazırlayan Özlem Ayazlı, AY'nin VI. kitabını (2012) ve Engin Çetin VII. kitabını (2013) Berlin versiyonundaki fragmanlarla mukayese edip açıklamalarla birlikte yayımlar. Simone–Christiane Raschmann, Doğu Türkistan Bezeklik'ten AY'ye ait üç tane yeni fragmanı Uyguristlerin istifadesine sunar (2012). Erdem Uçar, R–M 657/18–661/12 arasında yer alan XXX. bölümü (2013), 649/09–653/07 arasındaki XXVIII. bölümü (2013) ve 644/18–649/08 arasındaki XXVII. bölümü (2013) ve yine AY'nin IX. kitabını Berlin fragmanları ile mukayese etmek suretiyle tercüme ve açıklamalarla birlikte yayınlamıştır (2013).

Kronolojik Kaynakça Listesi

1908

Müller, Friedrich Wilhelm Karl, *Uigurica [I]*, 1. Die Anbetung der Magier, ein christliches Bruchstück; 2. Die Reste des buddhistischen “Goldglanz–sūtra”, ein vorläufiger Bericht, AKPAW. Phil.–hist. Cl. 1908: 2, Berlin 1908.

1913

Suvarnaprabhāsa, (Sutra zolotogo bleska), tekst' uygurskoy redaktsii, izdali V[asilij] V[asil'eviç] Radlov i S[ergey] E[fimoviç] Malov, I–IV, Bibliotheca Buddtica: XVII, St. Petersburg 1913–1917; XV+723. I–II: 1913, III–IV: 1914, V–VI: 1915, VII–VIII: 1917.

1926

Köprülüzade, Mehmed Fuad, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Millî Matbaa, İstanbul 1926. [*Türk Edebiyatı Tarihi*, Gerekli Sadeleştirmeler ve Notlar İlavesiyle Yayımlayanlar: Orhan Fuat Köprülü; Nermin Pekin, Ötüken Yayınları, IV. Baskı, İstanbul 1986]

1930

Kaup, Willi Bang; Annemarie von Gabain, “Uigurische Studien”, *Ungarische Jahrbücher*, Band 10, Berlin und Leipzig 1930, s. 193–210.

Radloff, Wilhelm, *Suvarnaprabhāsa (Das Goldglanz–Sūtra)*, aus dem Uigurischen ins Deutsche Übersetzters von Dr. W[ilhelm] Radloff, nach dem Tode des Übersetzters mit Einleitung von S[ergey] [Efimoviç] Malov Herausgegeben, I–III, Neudruck des Ausgabe 1930, Biblio Verlag–Osnabrück 1970.

1934

Müller, F[riedrich] W[ilhelm] K[arl], *Sogdische Texte II*, aus dem Nachlass herausgegeben von Wolfgang Lentz, SPAW, Berlin 1934: 566–571 [504–607].

1936

Rahmeti, Reşit [Arat], *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, Uygur Devrine Ait Dil Örnekleri: Altun Yaruk, İstanbul 1936: 1–8.

1937

Rachmeti, G[abdur] R[eşit]; W[olfram] Eberhard, *Türkische Turfan–Texte VII*, mit sinologischen Anmerkungen von Dr. W[olfram] Eberhard, APAW, Berlin 1937, s. 81 [1–123].

1945

TURUK

International Language, Literature and Folklore Researches Journal

2013, Year 1, Issue 1

Issn: 2147-8872

Çağatay, Saadet, *Altun Yaruk'tan İki Parça*, I. Küü Tav'ın Canlıları Öldürdüğünden Dolayı Gördüğü Ceza; II. Üç Prensle Aç Pars Hikâyesi (Prens Mahasatvi), TTK Basımevi, Ankara 1945.

1950

Gabain, Annemarie von, *Alttürkische Grammatik: mit Bibliographie, Lesestücken und Wörterverzeichnis, auch Neutürkisch*, Otto Harrassowitz, Leipzig 1950. [*Eski Türkçenin Grameri*, Çev. Mehmet Akalın, TDK Yayınları, Ankara 1988, s. 236, 242–250]

1951

Malov, S[ergey] E[fimoviç], *Pamyatniki Drevnetyurkskoy Pis'mennosti*, Tekst' i İssledovaniya, Moskva–Leningrad 1951, s. 139–199.

1959

Tekin, Şinasi, “Altun Yaruk'un Çincesinden Almancaya Tercümesi Dolayısıyla”, *TDAY Belleten* 1959, II. Baskı, Ankara 1988, s. 293–306.

1961

Tekin, Şinasi, “Über die buddhistische Trinitätslehre in der uigurischen Version Goldglanzsūtra”, *Ural–Altäische Jahrbücher*, Band XXXIII/1–2, Wiesbaden 1961, s. 187–192.

Tekin, Şinasi, “Uygurlarda ‘Boşluk’ ve ‘Mutlak Hakikat’ Mefhumları Hakkında”, *Atatürk Üniversitesi 1960 Yıllığı*, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum 1961, s. 79–87.

1962

Mori, Masao, “Uigurugo yaku Konkōmyōsaishōōkyō” [Suvarnaprabhāsa'nın Uygurca Versiyonu Üzerine Bir Not], *Shigaku Zasshi*, Vol. 71/9, Tokyo 1962, s. 66–81.

Tekin, Şinasi, “Prosodische Erklärung einer uigurischen Textes”, *Ural–Altäische Jahrbücher*, Band XXXIV/1–2, Wiesbaden 1962, s. 100–106.

1963

Tekin, Şinasi, “Burkancı Uygurlarda Sekiz Türlü Şuur Üzerine”, *Felsefe Arkivi*, S. 14, 1963, s. 97–107.

Tekin, Şinasi, “Uygurlarda Sevâb Tevcihi Âdeti ve İslâmlıktaki Mevlid Duası”, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C. XII, 1962, İstanbul 1963, s. 233–245.

1965

Arat, Reşit Rahmeti, *Eski Türk Şiiri*, TTK Yayınları, Ankara 1965, s. 180–183.

Gabain, Annemarie von, “Die alttürkische Literatur”, *Philologiae Turcicae Fundamenta*, Tomum Secundum, Wiesbaden–Darmstadt 1965, s. 225–226 [211–243].

1966

Tekin, Şinasi, “Buyan Evirmek (Sevabın Tevcihi)”, *Reşid Rahmeti Arat İçin*, TKAE, Ankara 1966, s. 390–411.

Tekin, Şinasi, “Uygur Bilgini Singku Seli Tutung'un Bilinmeyen Yeni Bir Çevirisi Üzerine”, *TDAY Belleten* 1965, Ankara 1966, s. 29–33.

1970

TURUK

International Language, Literature and Folklore Researches Journal

2013, Year 1, Issue 1

Issn: 2147-8872

Tenişev, Ethem R[ahimoviç], “‘Kutadgu Bilig’ i ‘Altun Yaruk’”, *Sovyetskaya Turkologiya*, Vol. 4, 1970, s. 24–31. [“‘Kutadgu Bilig’ ve ‘Altun Yaruk’”, Çev. Hüseyin Hacıoğlu, *İlmî Araştırmalar*, S. 14, İstanbul 2002, s. 221–230]

1971

Tekin, Şinasi; Klaus Röhrborn; Peter Schulz, *Die Kapitel über die Bewußtseinslehre im uigurischen Goldglanzsūtra (IX–X)*, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 1971.

1975

Zieme, Peter, “Zur Buddhistischen Stabreimdichtung der alten Uiguren”, *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, Vol. 29, 1975, s. 202–204 [s. 187–211].

1976

Röhrborn, Klaus, “Fragmente der uigurischen Version des ‚Dhāranī–Sūtras der großen Barmherzigkeit’”, *Zeitschriften der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft*, Band 126, Wiesbaden 1976, s. 87–100.

Zieme, Peter, “O vtoroj glave sutry ‘zolotoj blesk’”, *Turcologica*, Perebod s Nemeçkogo L[ilia] Yu[supcanova] Tuguşeva, Sergej Grigoreviç Kljaštornyj/Jurij Aşotoviç Petrosjan/Edgem Rachimoviç Tenişev (Ed.), K Semidesjatiletiju Akademika A. N. Kononova. Leningrad 1976, s. 341–347.

Zieme, Peter, “Singqu Sāli Tutung–Übersetzer buddhistischer Schriften ins Uigurische”, *Tractata Altaica*, Denis Sinor, sexagenario optime de rebus altaicis merito dedicata, Walther Heissig/John R.Krueger/Felix J. Oinas/Edmond Schütz (Ed.), Wiesbaden 1976, s. 767–775.

1977

Zieme, Peter, “Zu den Legenden im uigurischen Goldglanzsūtra”, *Türklük Bilgisi Araştırmaları*, Vol. 1, Harvard 1977, s. 149–156.

1978

*Geng, Shimin, “Gudai wiewuerzu hanwen fanyijia senggu sali” [Çince Mütercimi Uygur Şiņko Şeli Tutuņ], *Tushu Pingjie*, Vol. 2, 1978 s. 29–33.

1979

*Li, Jingwei, “Guanyu huihuwen jinguangmingjing” [Eski Uygurca Suvarnaprabhāsasūtra Üzerine], *Tushu Pingjie*, Vol. 3, 1979, s. 48–60.

Maue, Dieter; Klaus Röhrborn, “Ein Caityastotra aus dem alttürkischen Goldglanz–sūtra”, *Zeitschriften der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft*, Band 129, Wiesbaden 1979, s. 282–320.

1980

*Geng, Shimin, *Kedimki Uyourqe ‘Altun Yaruk’ning 27–Bolümi ‘Bay Ooli Udakanisyanda Hikayesi’ Toorisindiki Tetkikat*, Pekin 1980.

*Yüsüp, İsrabil; Abduqeyim Hoca, “Altun Yaruq Togrisida”, *Bulak*, Vol. 2, 1980, s. 334–341.

*Yüsüp, İsrabil; Abduqeyim Hoca, “Altun Yaruqtin Parçanın Esli Tekistinın Oquluşı”, *Bulak*, Vol. 2, 1980, s. 342–358.

*Yüsüp, İsrail; Abduqeyim Hoca, “Altun Yaruqtin Parçanın Tercimisi”, *Bulak*, Vol. 2, 1980, s. 359–372.

1981

Raschmann, Simone [Christiane], *Die Kapitel über die Heilung der Krankheiten und das Lehren der Tat des Jünglings Udakanisyanda im uigurischen Goldglanzsūtra (24. und 25. Kapitel)*, Humboldt Universität, Berlin 1981. (Yayınlanmamış Mezuniyet Tezi)

1982

Ehlers, Gerhard, “Ein alttürkischen Fragment zur Erzählung vom Töpfer”, *Ural–Altäische Jahrbücher Neue Folge*, Band 2, Wiesbaden 1982, s. 175–185.

Kudara, Kōgi; Klaus Röhrborn, “Zwei verirrte Blätter des uigurischen Goldglanz–Sūtras im Ethnografiska Museum, Stockholm”, *Zeitschriften der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft*, Band 132, Wiesbaden 1982, s. 336–347.

*Ömer, Şeripidin, *Uygur Kilassik Edibiyat Tarixidin Oçerklar*, Ürümçi 1982.

1983

*Muti’i, İbrahim, “Wei wuerzu gudai fanyijia senggu sali pingshu” [Eski Türkçe Mütercimi Şiņko Şeli Üzerine], *Xinjiang Shehui Kehue*, Vol. 1, 1983.

1984

Hamilton, James [Rusell], “Les Titres Şali et Tutung en Ouïgour”, *Journal Asiatique*, Tom. 272, Paris 1984, s. 425–437.

*Hoca, Abduqeyim; Tursun Ayup; İsrail Yüsüp, *Qedimki Uygur Yazma Yadigarliqliridin Tallanma*, Ürümçi 1984.

*Memtimin, Dildar; Kahar Barat, “Altun Yaruqtin Birinçi Kitabı”, *Şingay İctimaiy Penler Tetqiqati*, 1, 1984, s. 71–112.

1985

Röhrborn, Klaus, “Ein neuer Impuls zur Erforschung des Alttürkischen Goldglanz–sūtras”, *V. Milletler Arası Türkoloji Kongresi (İstanbul, 23–28 Eylül 1985)*, Tebliğler, I. Türk Dili, C. I, İstanbul 1985, s. 221–222.

Röhrborn, Klaus, “Şūnyavāda und Vijñānavāda, Zentralasiatische Resonanzen eines Schulstreits”, *Ural–Altäische Jahrbücher Neue Folge*, Band 5, Wiesbaden 1985, s. 123–145.

Zieme, Peter, *Buddhistische Stabreimdichtungen der Uiguren*, Berliner Turfantexte XIII, Akademie Verlag, Berlin 1985.

1986

*Geng, Shimin, “Huihuwen jinguangming diliujuan sitianwanghuguo pin yanjiu”, *Zhongyang Minzu Xueyuan Xuebao*, Vol. 3, 1986, s. 95–101, 123. [Eski Uygurca Suvarnaprabhāsottamarājasūtra’nın VI. Kitabı Üzerine Bir Araştırma]

Maue, Dieter; Osman [Fikri] Sertkaya, “Drogenliste und Dhāranī aus dem ‘Zauberbad der Sarasvatī’ des uigurischen Goldglanzsūtra (Teil I)”, *Ural–Altäische Jahrbücher Neue Folge*, Band 6, Wiesbaden 1986, s. 76–99.

Röhrborn, Klaus, “Zur Rezeption der Chinesisch–Buddhistischen Terminologie im Altürkischen”, *Wiener Zeitschrift für die Kunde Südasiens*, Band XXX, Leiden–Köln 1986, s. 179–187.

Tekin, Talat, “İslâm Öncesi Türk Şiiri”, *Türk Dili*, S. 409, Ankara 1986, s. 3–42.

1987

Arat, Reşit Rahmeti, Makaleler, C. I, Yayına Hazırlayan: Osman Fikri Sertkaya, TKAE Yay., Ankara 1987.

Ehlers, Gerhard, *Altürkische Handschriften, Teil 2: Das Goldglanzsūtra und der buddhistische Legendenzyklus Daśakarmaparhāvādānamālā*, Verzeichnis der Orientalischen Handschriften in Deutschland, Band XIII/10, Stuttgart 1987.

*Gapur, Wahitcan; Hüseyin Esqer, *Uygur Kilassik Edibiyati Tizisleri*, Pekin 1987.

*Li, Jingwei, “Huihuwen jinguangmingjing xu pin (pianduan) yisihi” [Eski Uygurca Altun Yaruk’un *Sūū* Bölümüne Ait Fragmanın Çevirisi ve Açıklamaları], *Kashi Shifan Xueyuan Xuebao*, Vol. 4, 1987, s. 48–60.

Tekin, Şinasi, “Altun Yaruk’un 20. Bölümü: İligler qanlarning köni törüsün aymaq (= Rājaśāstra)”, *Türklük Bilgisi Araştırmaları*, Vol. 11, Harvard 1987, s. 133–199.

1988

Finch, Roger, “Chapter XXX of the Uighur Suvarnaprabhāsottama Sūtra (Altun Yaruq)”, *Waseda Daigaku Gogaku Kyōiko Kenkyūjo Kiyō*, Vol. 38, 1988, s. 37–91.

Tekin, Şinasi, “Gerhard Ehlers, Altürkische Handschriften, Teil 2: Das Goldglanzsūtra und der buddhistische Legendenzyklus Daśakarmaparhāvādānamālā [Verzeichnis der Orientalischen Handschriften in Deutschland (VOHD) Band XIII/10]; Fr. Steiner Verlag, Stuttgart 1987, x–170 sayfa ve 40 fotoğraf: Eski Türkçe Elyazmaları, 2. Kısım: Altun Yaruk ve On kötü amel ile ilgili Burkancı hikâyeleri”, *Türklük Bilgisi Araştırmaları*, Vol. 12, Harvard 1988, s. 293–302. (Tanıtma)

*Tieshan, Zhang, “Huihuwen jinguangmingjing disijuan diliupin yanjiu” [Eski Uygurca Suvarnaprabhāsasūtra’nın IV. Kitabının 6. Bölümü Üzerine Araştırma], *Kashi shifan xueyuan xuebao*, Vol. 5, 1988, s. 48, 55–65.

Tuguşeva, L[ilia] Yu[supcanova], “Rannesrednevekovaya Uygurskaya Rukopisnaya Kinga”, *Rukopisnaya Kinga v Kul’ture Narodov Vostoka (Oçerki)*, Tom. 2, Moskva 1988, s. 364–365 [358–372].

Zieme, Peter, “Ehlers, Gerhard. Altürkische Handschriften. Teil 2: Das Goldglanzsūtra und der buddhistische Legendenzyklus Daśakarmaparhāvādānamālā, Depositum der Preußischen Akademie der Wissenschaften (Staatsbibliothek Preußischer Kulturbesitz, Berlin). Stuttgart: Steiner 1987. IX, 170 S., 40 Taf. 4° = Verzeichnis der Orientalischen Handschriften in Deutschland. Im Einvernehmen mit der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft begründet von W. Voigt, Hrg. von D. George †, XIII, 10. Lw DM 128,—. Bespr. von, Berlin”, *Orientalistische Literaturzeitung*, Band 83/4, 1988, s. 458–460. (Rezension)

TURUK

International Language, Literature and Folklore Researches Journal

2013, Year 1, Issue 1

Issn: 2147-8872

1989

- *Li, Zengxiang; Muhemmetrehim Sayit; Zhang Tieshan, *Huiguwen wenxian yuyan jianzhi* [Uygur Yazıyla Yazılmış Belgelerin Dili], Ürümçi 1999.
- Zieme, Peter, “Die Vorrede zum alttürkischen Goldglanz–Sūtra von 1022”, *Gerhard Doerfer Festschrift, Essays Presented to Gerhard Doerfer on his Seventieth Birthday by his Colleagues and Students*, Carolyn I. Cross (Ed.), *Türklük Bilgisi Araştırmaları*, Vol. 13, Harvard 1989, s. 237–243.

1990

- Barat, Kahar, “Šingqo Šāli Tutung, Traducteur du Säkiz Yükmäk Yaruq Nom?”, *Journal Asiatique*, Tom. 278, Paris 1990, s. 155–166.
- Ehlers, Gerhard, “Kurzfassungen buddhistischer Legenden im Alttürkischen”, *Buddhistische Erzählliteratur und Hagiographie in türkischer Überlieferung*, Jens Peter Laut; Klaus Röhrborn (Hrsg.), Wiesbaden 1990, s. 1–13.
- Hamada, Masami, “Une Note sur le colophon du Suvarnaprabhāsa en version ouigoure”, *Memoirs of the Research Department of the Toyo Bunko (The Oriental Library)*, No: 48, Tokyo 1990, s. 49–53.
- *Tieshan, Zhang, “Huihuwen jinguangmingjing diqipin yanjiu” [Eski Uygurca Suvarnaprabhāsa-sūtra'nın 7. Bölümü Üzerine Araştırma], *Kashi shifan xueyuan xuebao*, Vol. 1, 1990, s. 68–76.

1991

- Maue, Dieter; Osman [Fikri] Sertkaya, “Drogenliste und Dhāranī aus dem ‘Zauberbad der Sarasvatī’ des uigurischen Goldglanzsūtra (Teil II)”, *Ural–Altaische Jahrbücher Neue Folge*, Band 10, Wiesbaden 1991, s. 116–127.
- Ölmez, Mehmet, *Altun Yaruk, III. Kitap (= 5. Bölüm)*, Odak Ofset, Ankara 1991.
- Zieme, Peter, *Die Stabreimtexte der uiguren von Turfan und Dunhuang*, Studien zur alttürkischen Dichtung, Bibliotheca Orientalis Hungarica XXXIII, Akadémiai Kiadó, Budapest 1991.

1993

- *Geng, Shimin, “Huihuwen jinguangmingjing zuishengwangjing diliujuan changzhe liushuipin yanjiu” [Eski Uygurca Suvarnaprabhāsottamarājasūtra'nın IX. Kitandtan ‘Jalavāhana’ Bölümü Üzerine Bir Araştırma], *Zhongguo Minzu Guwenzi Yanjiu*, Vol. 2, Pekin 1993, s. 37–54.
- Finch, Roger, “Chapters XVI and XVII from the Uighur Suvarnaprabhāsottama Sūtra (Altun Yarucq)”, *Türklük Bilgisi Araştırmaları*, Vol. 17, Harvard 1993, s. 37–116.

1994

- *Geng, Shimin, *Dunhuang tujue huihuwenshudaolun* [Dunhuang'taki Eski Uygurca Edebiyatına Giriş], Taipei 1994.
- Kaya, Ceval, *Uygurca Altun Yaruk, Giriş, Metin ve Dizin*, TDK Yayınları, Ankara 1994.

TURUK

International Language, Literature and Folklore Researches Journal
2013, Year 1, Issue 1
Issn: 2147-8872

Ölmez, Mehmet, “Uygurca Altun Yaruq. Giriş, Metin ve Dizin. Ceval Kaya. TDK Yay. Nr. 607, Ankara 1994, 911 s. (ISBN 975–160677–2)”, *Türk Dilleri Araştırmaları*, S. 4, Ankara 1994, s. 214–215. (Tanıtma)

1995

*Tieshan, Zhang, “Huihuwen jinguangmingjing diqijuan dishisipin yanjiu” [Eski Uygurca Suvarnaprabhāsasūtra’nın VII. Kitabının 14. Bölümü Üzerine Araştırma], *Xinjiang daxue xuebao*, Vol. 2, 1995, s. 85–90.

*Tömüri, İsmayil, *İdiqut Uygur Edebiyatı*, Ürümçi 1995.

*Yang, Fuxue, “Xiyu Dunhuang wenxiasuojian huihu zhi fojiaofanyi” [Doğu Türkistan ve Dunhuang’taki Edebiyata Göre Eski Türklerin Budist Kanon Çevirisi], *Dunhuang Yanjiu*, Vol. 4, 1995, s. 1–36.

*Zhou, Beichuan, “Huihuwen jinguangmingjing dibapin yanjiu” [Eski Uygurca Suvarnaprabhāsa–Sūtra’nın VII. Kitabının 14. Bölümü Üzerine Araştırma], *Xinjiang Daxue Xuebao*, Vol. 2, 1995, s. 97–109.

1996

*Awqaliy, Erkin, “Huihuwen jinguangming zuishengwangjing dishisanpin yanjiu” [Eski Uygurca Suvarnaprabhāsottamarājasūtra’nın 13. Bölümü Üzerine Bir Araştırma], *Zhongyang Minzu Daxue Tujue Yuyan Wenhuxi*, Zhongyaxue Yanjiusuo, Tujue Yuyan Yu Wenhua Yanjiu, Pekin 1996, s. 25–46.

Tekin, Talat, “Peter Zieme. Altun Yaruq Sudur, Vorworte und das erste Buch (BT XVIII). (Berlin Brandenburgische Akademie der Wissenschaften Akademienvorhaben Turfanforschung) Brepols 1996”, *Türk Dilleri Araştırmaları*, S. 6, Ankara 1996, s. 177–182. (Tanıtma)

Vorob’ëva–Desjatovskaja, M[argarita] I[osifovna], “New Manuscripts from the S. E. Malov Collections”, *Turfan, Khotan und Dunhuang*, Vorträge der Tagung “Annemarie v[on]. Gabain und die Turfanforschung”, veranstaltet von der Berlin–Brandenburgischen Akademie der Wissenschaften in Berlin (9.–12.12.1994), Hrsg. von Ronald E[ric] Emmerick, Weiner Sundermann, Ingrid Warnke und Peter Zieme, Berlin 1996, s. 380–381 [379–384].

Zieme, Peter, “Aus einem alttürkischen Kommentar zum Goldglanz–sūtra”, *Symbolae Turcologicae*, Studies in Honour of Lars Johanson on his Sixtieth Birthday 8 March 1996, Berta Árpád/Bernt Brendemoen/Claus Schönig (Ed.), Stockholm 1996, s. 231–238.

Zieme, Peter, *Altun Yaruq Sudur*, Vorworte und das erste Buch, Edition und Übersetzung der alttürkischen Version des Goldglanzsūtra (Suvarnaprabhāsottamasūtra), Berliner Turfantexte XVIII, Brepols, Turnhout 1996.

1997

Elverskog, Johan, *Uygur Buddhist Literature*, Silk Road Studies: 1, Brepols, Turnhout 1997.

Klyashtorny, S[ergey], “Peter Zieme. Altun Yaruq Sudur, Vorworte und das erste Buch, Edition und Übersetzung der alttürkischen Version des Goldglanzsūtra

TURUK

International Language, Literature and Folklore Researches Journal

2013, Year 1, Issue 1

Issn: 2147-8872

- (Suvarnaprabhāsottamasūtra), Berliner Turfantexte XVIII, Brepols, Turnhout 1996, 230 pp. with 88 Plates”, *Manuscripta Orientalia*, International Journal for Oriental Manuscript Research, Vol. 3/1, St. Petersburg–Helsinki 1997, s. 66a–68b. (Review)
- Mori, Masao, *Kodai Toruko minzokushi kenkyū* □ III [Historical Studies of the Ancient Turkic Peoples III], Yamakawa Shuppansha, Tokyo 1997.
- *Niu, Ruji, *Weiwuer guwenziyuguwenxiandaolun* [Uygur Yazısına ve Belgelerine Giriş], Ürümqi 1997.
- *Qutluq, Erkin İminniyaz, “Huihuwen yu jinguangmingjing” [Eski Uygur Edebiyatı ve Altun Yaruk], *Zhongguo Shaoshu Minzu Gujilun*, Ed. Li Jinyou, Chengdu–Bashu 1997, s. 185–193.
- Raschmann, Simone–Christiane. “Someketus Traum von der goldenen Trommel”, *Bauddhaviđyāsudhākara*, Studies in Honour of Heinz Bechert on the Ocasion of his 65th Birthday, Edited by Petra Kieffer–Pülz and Jens–Uwe Hartmann, Swisttal–Odendorf 1997, s. 537–542.
- Sertkaya, Osman Fikri, “Türkiye’de Uygur Türkçesi Araştırmaları Tarihine Bir Bakış ve Eski Uygur Türkçesi Üzerine Türkiye’de Yapılan Son Çalışmalar”, *TDAY Belleten* 1995, Ankara 1997, s. 411–431. (Tanıtma)
- 1998
- *Ayup, Tursun, “Altun Yaruqtin Parçe”, *Qedimki Uygur Tili Oquşluqi*, Pekin 1998, s. 160–181.
- Ölmez, Mehmet, “Şingko Şeli Tutung ve Eski Uygurcanın Sözcük Varlığına Katkıları”, *Doğan Aksan Armağanı*, Ankara 1998, s. 107–110.
- Raschmann, Simone–Christiane, “Aus den Vorarbeiten F. W. K. Müllers zum Altun Yaruk Sudur”, *Bahşi Ögdisi*, Klaus Röhrborn Armağanı, Haz. Jens Peter Laut; Mehmet Ölmez, Freiburg/İstanbul 1998, s. 295–304.
- Röhrborn, Klaus, “Şinško Šäli und die Organisation der Übersetzungstätigkeit bei den Uiguren”, *Türkologie Heute–Tradition und Perspektive*, Materialien der dritten Deutschen Turkologen–Konferenz Leipzig, 4–7. Oktober 1994, Hrsg. Nurettin Demir und Erika Taube, Wiesbaden 1998, s. 255–260.
- *Tömüri, İsmayil, *İdiqut Uygur Medeniyiti*, Ürümçi 1998.
- 1999
- *Awqaliy, Erkin, “Huihuwen jinguangming zuishengwangjing disanshipin yanjiu” [Eski Uygurca Suvarnaprabhāsa’nın 30. Bölümü Üzerine Araştırma], *Geng Shimin xiansheng 70 shouchen jinian wenji*, Pekin 1999, s. 17–34.
- 2000
- *Niu, Ruji, *Huihu fojiao wenxian – fodian zonglun ji bali suocang dunhuang huihuwen fojiao wenxian* [Uygur Budist Metinleri – Paris’te Muhafaza Edilen Dunhuang Kaynaklı Uygurca Fragmanlar ve Budist Belgeler], Ürümqi 2000.

Raschmann, Simone–Christiane, *Alttürkische Handschriften Teil 5*, Berliner Fragmente des Goldglanz–Sūtras, Teil 1: Vorworte und Erstes bis Drittes Buch, Verzeichnis der Orientalischen Handschriften in Deutschland, Band XIII/13, Stuttgart 2000.

Raschmann, Simone–Christiane, “Bruchstück eines Kommentars zur Beschreibung der zehn *bhūmis*”, *Türk Dilleri Araştırmaları*, S. 10, 2000, s. 17–24.

2001

*Ayup, Tursun; Muhemmetrehim Sayit, *Kedimki Uygur Til–Yézikidi Altun Yaruk*, Şincan Helk Neşriyati, Ürimçi 2001.

Wilkens, Jens, *Die drei Körper des Buddha (trikāya)*, das dritte Kapitel der uigurischen Fassung des Goldglanz–Sūtras (Altun Yaruk Sudur) eingeleitet, nach den Handschriften aus Berlin und St. Petersburg herausgegeben, übersetzt und kommentiert, Berliner Turfantexte XXI, Brepols, Turnhout 2001.

*Yüsüp, İsrail; Ablim Qeyum, “Altun Yaruqniñ 8inçi Cildiniñ 15inçi Bölümi Üstide Tetqiqat”, *Turpaşunasliq Tetqiqati*, Vol. 2, 2001, s. 1–43.

*Yüsüp, İsrail; Ablim Qeyum, “Altun Yaruqniñ 8inçi Cildiniñ 16inçi Bölümi Üstide Tetqiqat”, *Turpaşunasliq Tetqiqati*, Vol. 1, 2001, s. 15–37.

2002

Raschmann, Simone–Christiane. *Alttürkische Handschriften Teil 6*, Berliner Fragmente des Goldglanz–Sūtras, Teil 2: Viertes und Fünftes Buch, Verzeichnis der Orientalischen Handschriften in Deutschland, Band XIII/14, Stuttgart 2002.

2003

Küçük, Yahya, *Uygurca Altun Yaruk’a Ait 50 Belge*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2003. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Raschmann, Simone–Christiane. “Einige Bemerkungen zu den Buddhanamen im 8. Kapitel des Goldglanz–Sūtra”, *Indien und Zentralasien: Sprach und Kulturkontakt*, Vorträge des Göttinger Syposions vom 7–10 Mai 2001, Hrgs. Sven Bretfeld und Jens Wilkens, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 2003, s. 95–107.

Tergip, Ayhan, *Uygurca Altun Yaruk’a Ait Belgeler*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2003. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

2004

Demirci, Ümit Özgür, *Uygurca Altun Yaruk’a Ait Belgeler (251–300)*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2004. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Elmalı, Murat, *Uygurca Altun Yaruk’a Ait Belgeler (151–200)*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2004. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Kütükçü, Gökhan, *Uygurca Altun Yaruk’a Ait Belgeler (351–400)*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2004. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Polat, Gürşat, *Uygurca Altun Yaruk’a Ait Belgeler (301–350)*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2004. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Sarıyıldız, Alpay, *Uygurca Altun Yaruk’a Ait Belgeler (101–150)*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2004. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

TURUK

International Language, Literature and Folklore Researches Journal

2013, Year 1, Issue 1

Issn: 2147-8872

- Soydan, Yıldız, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (201–250)*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2004. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) 2005
- Korkmaz, Şenol, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (501–550)*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2005. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
- Raschmann, Simone–Christiane, *Alltürkische Handschriften Teil 7, Berliner Fragmente des Goldglanz–Sūtras, Teil 3: Sechstes bis Zehntes Buch, Kolophone, Kommentar und Verifizierungen Gesamtkonkordanzen, Verzeichnis der Orientalischen Handschriften in Deutschland, Band XIII/15*, Stuttgart 2005.
- Röhrborn, Klaus, “WILKENS, JENS: Die drei Körper des Buddha (trikāya). Das dritte Kapitel der uigurischen Fassung des Goldglanz–Sūtras (Altun Yaruk Sudur), eingeleitet, nach den Handschriften aus Berlin und St. Petersburg herausgegeben, übersetzt und kommentiert. (Berliner Turfantexte 21) Turnhout: Brepols 2001, 320 S., 9 Taf.”, *Ural–Altaische Jahrbücher Neue Folge*, Band 19, Wiesbaden 2005, s. 260–263. (Rezension)
- Scharlipp, Wolfgang [Ekkehard], “Jens Wilkens: Die drei Körper des Buddha (trikāya). Das dritte Kapitel der uigurischen Fassung des Gold–glanz–Sūtras (Altun Yaruk Sudur), eingeleitet, nach den Handschriften aus Berlin und St. Petersburg herausgegeben, übersetzt und kommentiert. Turnhout: Brepols 2001, 320, IX S. (Berliner Turfantexte 21)”, *Zeitschriften der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft*, Band 155, Wiesbaden 2005, s. 317–318. (Rezension)
- Usta, Mithat, *Altun Yaruk'a Ait Belgeler (451–500)*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2005. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) 2006
- Savaşçı, Yusuf, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (401–450)*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2006. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) 2007
- Raschmann, Simone–Christiane; Ablet Samet, “Kommentierte Bibliographie von ausgewählten chinesischen und uigurischen Arbeiten zum Altun Yaruk Sudur”, *Ural–Altaische Jahrbücher Neue Folge*, Band 20, Wiesbaden 2007, s. 233–240. (Rezension) 2008
- Kasai, Yukiyo, *Die Uigurischen buddhistischen Kolophone*, Berliner Turfantexte XXVI, Brepols, Turnhout 2008, s. 72–115.
- Raschmann, Simone–Christiane; Ablet Samet, “Neues zur alttürkischen ‘Geschichte von der hungrigen Tigerin’”, *Aspects of research into Central Asian Buddhism: in memoriam Kogi Kudara*, Hrsg. Peter Zieme, Turnhout 2008, s. 213–250. 2009
- Ahmet, Zemire, *Eski Uygurca Altun Yaruk Sudur'dan “Aç Bars” Öyküsü (Metin–Çeviri–Açıklamalar–Sözlük)*, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Dili Bilim Dalı , İstanbul 2009. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Köves, Margit, *Buddhism among the Turks of Central Asia*, New Delhi 2009.

2010

Raschmann, Simone–Christiane, “Altun Yaruk Sudur: The Prophecy concerning the Ten Thousand Divine Sons (Book IX, Chapter 23)”, *“The Way of Buddha” 2003: The 100th Anniversary of the Otani Mission and the 50th of the Research Society for Central Asian Cultures*, Ed. by Irisawa Takashi, Ryukoku University, Osaka, 2010, s. 25–32.

2011

Ayazlı, Özlem. “Mahāyāna Budizmine Ait Sayı ve Zamanla İlgili Bazı Terimler”, *Turkish Studies*, Vol. 6/1, 2011, s. 653–659.

Ölmez, Mehmet. “RASCHMANN, Simone–Christiane. Alttürkische Handschriften. Teil 5: Berliner Fragmente des Goldglanz–Sūtras, Teil 1: Vorworte und Erstes bis Drittes Buch. Stuttgart: Franz Steiner Verlag, 2000, 260 S.+89 Tafeln. Teil 6: Berliner Fragmente des Goldglanz–Sūtras. Teil 2: Viertes und Fünftes Buch. Stuttgart: Franz Steiner Verlag, 2002, 218 S.+50 Tafeln. Teil 7: Berliner Fragmente des Goldglanz–Sūtras. Teil 3: Sechstes bis Zehntes Buch, Kolophone, Kommentar und Verifizierungen Gesamtkonkordanzen. Stuttgart: Franz Steiner Verlag, 2005, 495 S.”, *Ural–Altäische Jahrbücher Neue Folge*, Band 24, Wiesbaden 2010/2011, s. 307–309. (Rezension)

Sarıtaş, Eyüp, “Eski Uygur Türklerinde Tercüme Faaliyetleri Hakkında Kısa Bir Araştırma”, *Doğu Araştırmaları: Doğu Dil, Edebiyat, Tarih, Sanat ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, S. 7, 2011, s. 5–16.

Seymen, Abdurrahman, *Uygurca Altun Yaruk’a Ait Belgeler (551–600)*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2011. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Topçu, Emel, *Uygurca Altun Yaruk’a Ait Belgeler (601–650)*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2011. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

2012

Ayazlı, Özlem, *Altun Yaruk Sudur: VI. Kitap, Karşılaştırmalı Metin Yayını*, TDK Yayınları, Ankara, 2012.

Çetin, Engin, *Altun Yaruk, Yedinci Kitap, Berlin Bilimler Akademisindeki Parçaları, Karşılaştırmalı Metin, Çeviri, Açıklamalar*, Dizin, Karahan Kitabevi, Adana, 2012.

Raschmann, Simone–Christiane, “Three New Fragments of the Altun Yaruk Sudur from Bezeklik”, *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, Vol. 65/3, 2012, s. 271–284.

Uçar, Erdem, “Altun Yaruk Sudur X. Tegzinç, XXX. Bölök [R–M. 657/18–661/12]”, *Gazi Türkiyat, Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 10, Ankara 2012 s. 165–187.

Uysal, İdris Nebi, “Erte Sözcüğünün Altun Yaruk’ta Kullanılışı”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, Vol. 5/1, 2012, s. 249–257.

Yıldız, Hüseyin, “Eski Uygur Türkçesi, İkillemeler, Eski Uygur Türkçesinde Bir Anlatım Özelliği: Altun Yaruk’ta Ek Tekrarları”, 2. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı*

Sempozyumu (Dil ve Üslup İncelemeleri), 19–21 Ekim 2011, Isparta, Bildiriler, C. II, Ed. Vedat Kartalcık; Kamile Çetin, Isparta 2012, s. 1187–1216.

2013

- Karahan, Akartürk, “Altun Yaruk İle İlgili Türkiye’deki Çalışmalara Bir Bakış”, *Dil Araştırmaları Dergisi*, S. 12, s. 277–251. (Tanıtma)
- Uçar, Erdem, “Altun Yaruk Sudur Üzerine Yapılan Çalışmalar Hakkında Açıklamalı Bir Kaynakça Denemesi”, *Türk: Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 1, 2013, s. 227–251.
- Uçar, Erdem, “Altun Yaruk Sudur: X. Tegzinç, XXIX. Bölök [R–M 653/08–657/17]”, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, C. 10/1, 2013, s. 25–51.
- Uçar, Erdem, “Bodhisattva Ruciraketu’nun Buddha’ya Methiyesi: Altun Yaruk Sudur, X. Tegzinç, XXVIII. Bölök [R–M 649/09–653/07]”, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, C. 9/4, 2012 [2013], s. 82–102.
- Uçar, Erdem, “On Taraftaki Bodhisattva’nın Buddha’ya Methiyesi: Altun Yaruk Sudur: X. Tegzinç, XXVII. Bölök [R–M 644/18–649/08]”, *Dil Araştırmaları*, S. 12, 2013, s. 31–57.
- Uçar, Erdem, *Altun Yaruk Sudur: I Numaralı Berlin Yazmasının Diplomatik Neşir Usûlüyle Yayını, Açıklamalar ve Dizin*, 2013. [Yayına hazırlanıyor!]
- Uçar, Erdem, *Altun Yaruk Sudur: IX. Tegzinç. Diplomatik Neşir Usûlüyle Yayını, Tercüme, Açıklamalar ve Dizin*, Dinozor Kitabevi Yayınları, İzmir, 2013.
- Uçar, Erdem, *Die uigurische Fassung des Goldglanz–Sūtras*, Buch V (Altun Yaruk Sudur), Eingeleitet, nach den Handschriften aus Berlin und St. Petersburg herausgegeben, übersetzt und kommentiert, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 2013. [im Druck]

Sonuç

Altun Yaruk üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında, 1908 ve 2013 yılları arasında ülkemizde ve yurtdışında Altun Yaruk üzerine, **11** tanesi tanıtma olmak üzere toplam **144** çalışmanın yayımlandığı görülmektedir. Bu çalışmaların **47** tanesi, yani yaklaşık üçte birlik kısmı Türkiye’de hazırlanmıştır. Son yıllarda ülkemizde Uygurca ve Eski Türkçe üzerine artan ilginin devam etmesiyle, Altun Yaruk üzerinde daha birçok çok çalışmanın yapılacağını umut ediyoruz.